

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚEI

**ASISTENȚA JUDICIARĂ INTERNAȚIONALĂ
ÎN MATERIE PENALĂ ȘI CIVILĂ**
((asistenții judiciari))

CURRICULUM

FORMATORI:

Silvia CAPCELEA,
Ministerul Justiției

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Prin asistență judiciară internațională, în sens restrâns, se înțelege asistența pe care organele judiciare dintr-un stat o acordă în cursul procesului penal sau civil organelor judiciare din statul în care are loc activitatea judiciară.

Asistența judiciară internațională în materie penală se solicită de către autoritățile judiciare competente din statul solicitant și se acordă de autoritățile judiciare din statul solicitat, în baza tratatelor internaționale sau, în lipsa acestora, pe bază de reciprocitate. Cele mai importante convenții multilaterale în această materie au fost adoptate sub egida Consiliului Europei și Organizației Națiunilor Unite. De asemenea, Republica Moldova a încheiat un șir de tratate bilaterale.

Multitudinea instrumentelor internaționale în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie civilă, a modalităților de comunicare, a declarațiilor și rezervelor statelor - parte la convențiile internaționale, a limbilor de lucru solicitate pentru traducerea actelor în străinătate, precum și a formularelor – tip, a făcut indispensabilă punerea la dispoziția practicienilor a unei actualizări a stadiului relațiilor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul asistenței judiciare.

În practică se întâmplă adesea ca cei care sunt implicați în cooperarea judiciară internațională să identifice instrumentul internațional aplicabil, dar să întâmpine dificultăți în a-l aplica. Mai mult, aplicabilitatea multitudinii de instrumente juridice internaționale în aceleași materii accentuează dificultățile menționate.

Cererile de asistență judiciară adresate statelor care nu sunt parte la instrumentele Consiliului Europei vor fi formulate în baza tratatelor bilaterale, în baza convențiilor ONU aplicabile sau, în lipsa oricărui instrument juridic multilateral sau bilateral, pe bază de reciprocitate.

Acest curriculum conține o expunere succintă a celor mai importante aspecte de asistență judiciară internațională (definiții, principii, canalele de transmitere, forma, limba, comunicarea actelor de procedură, cheltuieli). În acest sens, sunt identificate mai multe dificultăți, apărute în practică care are ca scop cultivarea la audienții cursului a anumitor aptitudini care să le faciliteze nu numai cunoașterea instrumentelor internaționale, ci și aplicarea acestora,

Cursul în cauză este preconizat de a fi realizat sub 2 forme de instruire – prelegeri și lecții practice, pentru fiecare aspect de asistență juridică internațională atât în materie civilă cât și cea penală.

II. OBIECTIVELE GENERALE

Obiectivul principal al acestui curriculum este studierea și aprofundarea instituțiilor care guvernează această activitate complexă de cooperare judiciară internațională, precum și a principalelor forme de cooperare judiciară internațională în materie civilă și penală. De asemenea, printre obiectivele propuse este însușirea cunoștințelor despre metodele și mijloacele tehnice moderne utilizate în activitatea de prevenire și combatere a criminalității transfrontaliere, cât și în activitatea de identificare, prindere și tragere la răspundere penală a persoanelor implicate în săvârșirea de crime internaționale.

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să cunoască și să utilizeze adecvat noțiunile specifice ale disciplinei;
- să identifice corect instrumentul internațional aplicabil fiecărui caz în parte;
- să cunoască instrumentele internaționale la care Republica Moldova este parte;
- să dezvolte potențialul de explicare și interpretare a dreptului penal în raport cu standardele convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte și cu reglementările constituționale;
- să explice și să interpreteze unele idei, proiecte, procese, precum și conținuturile teoretice și practice ale disciplinei;
- să explice factorii care determină schimbări în planul legislației internaționale și naționale în această materie;
- să cunoască organele de competență cărora ține acordarea asistenței juridice internaționale în materie civilă și penală.

La nivel de aplicare:

- să aplice corect legislația națională cât și cea internațională în acest domeniu la lecțiile practice;
- să identifice lacunele existente la nivel național în coraport cu legislația internațională în domeniul cooperării judiciare internaționale în ambele domenii – penal și civil;
- să înainteze propuneri de perfecționare a legislației naționale în domeniul acordării asistenței juridice internaționale, mai mult în materie civilă;
- să caracterizeze corectitudinea aplicării de către organele judiciare ale Republicii Moldova a tratatelor internaționale în acest domeniu;
- să argumenteze deficiențele apărute la nivel național în ceea ce privește aplicarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- să cunoască organele centrale responsabile în aplicarea tratatelor internaționale, precum și competența organelor judiciare naționale, de competență cărora ține efectuarea acțiunilor procesuale solicitate de alte state;
- să aplice corect instrumentele internaționale multilaterale cât și cele bilaterale, luând în considerație rezervele formulate de fiecare stat-membru la aceste tratate.

La nivel de integrare:

- să fie capabil la proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice;
- să fie apt să utilizeze unele metode, tehnici și instrumente de investigare și de aplicare a instrumentelor internaționale în materia cooperării judiciare internaționale în materie penală și civilă;
- în domeniul penal să cunoască metodele și mijloacele tehnice moderne utilizate în activitatea de prevenire și combatere a criminalității transfrontaliere;
- să soluționeze spețe care au mai multe opțiuni de aplicare a tratatelor internaționale;
- să întocmească comisie rogatorie cu solicitarea efectuării a mai multor acțiuni procesuale;
- să aprecieze modul de interacțiune cu organele implicate în efectuarea acțiunilor procesuale

- solicitate de alte state;
- să fie posedate aptitudini practice privind întocmirea actelor procesuale în urma executării cererilor de acordare a asistenței juridice internaționale parvenite din străinătate;
 - rezolvarea corectă a problemelor cu grad ridicat de dificultate, bazate pe corelații și conexiuni.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Numărul de ore		Modalitatea de evaluare	Responsabil de disciplină
C	S	Teste pentru verificarea cunoștințelor	Silvia Capcelea
8	16		

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Considerații cu caracter general. Noțiunea de cooperarea sau asistență judiciară internațională în materie penală și civilă. Cadrul normativ aplicabil.	1
2.	Principiile aplicabile cooperării judiciare internaționale în materie penală civilă. Cererea de asistență judiciară în materie penală.	1
3.	Comunicarea actelor de procedură. Comisia rogatorie. Clasificare. Noțiune. Condiții.	1
4.	Extrădarea. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat.	1
5.	Transferul persoanelor condamnate. Republica Moldova ca stat de condamnarea. Republica Moldova ca stat de executare.	2
6.	Transferul de proceduri în materie penală. Noțiuni. Condiții. Procedură. Recunoașterea hotărârilor penale și civile.	2
TOTAL		8

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Considerații cu caracter general. Noțiunea de cooperarea sau asistență judiciară internațională în materie penală și civilă. Cadrul normativ aplicabil.	1
2.	Principiile aplicabile cooperării judiciare internaționale în materie penală civilă. Cererea de asistență judiciară internațională.	1
3.	Comunicarea actelor de procedură. Comisia rogatorie. Clasificare. Noțiune. Condiții.	2
4.	Extrădarea. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat.	2
5.	Transferul persoanelor condamnate. Republica Moldova ca stat de condamnarea. Republica Moldova ca stat de executare.	2
6.	Transferul de proceduri în materie penală. Noțiuni. Condiții. Procedură. Recunoașterea hotărârilor penale și civile.	2
7.	Particularități ale modului de formulare a comisiei rogatorii. Identificarea tratatului internațional.	4
8.	Aspecte practice privind executarea comisiilor rogatorii parvenite din străinătate.	2
TOTAL		16

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> – să definească principiile asistenței juridice internaționale; – să delimiteze formele de cooperare juridică internațională; – să cunoască termenii și expresiile utilizate în legislația națională și în tratatele internaționale; – să aprecieze importanța principiului reciprocității aplicabil de către organele Republicii Moldova; – să determine competența națională în domeniul asistenței juridice internaționale; – să soluționeze corect spețele relevante acestei teme. 	<p><i>Tema 1. Considerații cu caracter general. Noțiunea de cooperare sau asistență judiciară internațională în materie penală și civilă. Cadrul normativ aplicabil.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Reglementarea juridică a asistenței juridice internaționale în materie penală și civilă; • Scopul și domeniul de aplicare; • Competența națională în domeniul asistenței juridice internaționale în materie penală și civilă; • Motivele de refuz al asistenței juridice internaționale în materie penală și civilă; • Cadrul normativ aplicabil.
<ul style="list-style-type: none"> – să identifice tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte; – să cunoască legislația națională în domeniul acordării asistenței juridice internaționale; – să definească noțiunile de acte procedurale care pot fi comunicate în străinătate; – să identifice condițiile de executare a comisiilor rogatorii; – să delimiteze competența organelor judiciare în acordarea asistenței juridice internaționale; – să determine rolul organelor centrale în implementarea instrumentelor internaționale în procedura acordării asistenței juridice internaționale; – să soluționeze corect cazurile relevante acestei tematici. 	<p><i>Tema 2. Principiile aplicabile cooperării judiciare internaționale în materie penală. Cererea de asistență judiciară în materie penală și civilă.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Baza legală. Tratele internaționale. Legea internă; • Ne bis in idem; • Asistența în materie fiscală și administrativă. Dubla incriminare; • Canalele de transmitere, forma, conținutul și limba cererilor de asistență judiciară; • Proceduri, autoritățile solicitante; Cheltuieli; • Transmiterea informațiilor. Comunicarea cazierului judiciar.
<ul style="list-style-type: none"> – să determine condițiile formulării cererii de acordare a asistenței juridice internaționale, – să identifice instrumentul internațional aplicabil; – să definească noțiunea de comisie rogatorie; – să identifice volumul asistenței juridice prevăzut de legislația națională și internațională; – să determine modalitatea de transmitere a cererilor de acordare a asistenței juridice internaționale; – să determine modalitatea de executare a comisiilor rogatorii de către organele judiciare ale Republicii Moldova, 	<p><i>Tema 3. Comunicarea actelor de procedură. Comisia rogatorie. Clasificare. Noțiune. Condiții.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Obligația de comunicare. Actele procedurale. Termenul necesar comunicării; • Canalele de transmitere și forma de comunicare; Dovada comunicării; • Citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite; • Neprezentarea martorilor, experților. Refuzul de a depune mărturii. Imunități; • Transferul temporar al martorilor deținuți. Protecția martorilor. • Noțiunea comisiei rogatorii. Obligația de executare. Obiectivele.

<ul style="list-style-type: none"> – să delimiteze obiectivele comisiei rogatorii, – să determine competența instanțelor judiciare în cadrul executării comisiilor rogatorii; – să soluționeze corect situațiile de caz relevante acestei tematici. 	<ul style="list-style-type: none"> • Perchezițiile, ridicarea de obiecte sau documente, sechestrul • Audierile prin teleconferință; • Transmiterea informațiilor. Supravegherea transfrontalieră. • Confiscarea sau ridicarea. Principiul specialității. Măsurile provizorii.
<ul style="list-style-type: none"> – să determine competența organelor centrale de competență cărora ține soluționarea procedurii de extrădare ; – să caracterizeze modalitatea soluționării cazurilor de extrădare în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant; – să caracterizeze modalitatea soluționării cazurilor de extrădare în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant; – să caracterizeze modalitatea soluționării cazurilor de extrădare în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat; – să definească termenii de prezentare a cererii de extrădare; – să evidențieze consecințele neprezentării cererii de extrădare în termen; – să definească noțiunea de extrădare; – să determine procedura de examinare a demersului de extrădare în instanța de judecată; – să delimiteze noțiune de extrădare și extrădare simplificată; – să expună modalitatea de soluționare a extrădării simplificate; – să identifice instrumentele internaționale aplicabile procedurii de extrădare; – să identifice actele procedurale întocmite în legătură cu soluționarea cazurilor de extrădare. 	<p><i>Tema 4. Extrădarea. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Noțiunea de extrădare. Persoanele pasibile de extrădare și persoanele care nu pot fi extrădate. Baza legală aplicabilă; • Cererea de extrădare și actele anexate. Concursul de cereri. • Arestul provizoriu. Sesizarea instanței judecătorești. Reținerea în vederea extrădării; • Procedura examinării demersului de extrădare. Extrădarea simplificată; Soluționarea Cauzei. • Predarea persoanei extrădate. Termenii pentru predare. Predarea amânată. Predarea temporară. Tranzitul. • Solicitarea extrădării de către Republica Moldova.
<ul style="list-style-type: none"> – să determine baza legală aplicabilă acestei proceduri; – să identifice competența organelor centrale de specialitate, precum și a organelor judiciare; – să determine condițiile efectuării transferului persoanei condamnate; – să determine modalitățile de soluționare a acestei proceduri de transfer; – să caracterizeze procedura în cazul în care Republica Moldova este stat de condamnare sau stat de executare; – să descrie procedura soluționării în instanța de judecată a demersului de transfer; 	<p><i>Tema 5. Transferul persoanelor condamnate. Republica Moldova ca stat de condamnare. Republica Moldova ca stat de executare.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prevederi generale. Baza legală aplicabilă; • Condițiile de fond și de formă a transferului; • Republica Moldova ca stat de executare; • Procedura soluționării cererii de transfer; Consecințele transferului. • Republica Moldova ca stat de condamnare; • Acceptul sau refuzul transferului; • Republica Moldova ca stat de tranzit.

<ul style="list-style-type: none"> – să acționeze procedurale întocmite în legătură cu soluționarea cazurilor de transfer; – să determine condițiile de fond și de formă a transferului; – să identifice rolul organelor competente în soluționarea cazurilor de transfer. 	
<ul style="list-style-type: none"> – să identifice condițiile pentru transferul de proceduri penale; – să determine organele competente în soluționarea cazurilor de transfer de proceduri penale; – să identifice baza legală națională și internațională din acest domeniu; – să identifice condițiile pentru recunoașterea unei hotărâri străine pe teritoriul Republicii Moldova și viceversa; – să determine organele competente în examinarea acestor cauze de recunoaștere; – să analizeze procedura de examinare a demersurilor de recunoaștere a unei hotărâri străine; – să determine procedura examinării a hotărârilor civile și a sentințelor penale; – să indice ultimele modificări survenite în legislația națională în acest domeniu; – să soluționeze corect spețele relevante acestor cauze. 	<p><i>Tema 6. Transferul de proceduri în materie penală. Noțiuni. Condiții. Procedură. Recunoașterea hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Procedura preluării de către autoritățile centrale ale Republicii Moldova a urmăririi penale; • Obligatoritatea preluării urmăririi penale. Temeiurile preluării urmăririi penale. • Procedura de preluare a cauzelor penale aflate în faza judiciară a procesului penal; • Transmiterea procedurilor represive către autoritățile străine; • Transmiterea cauzelor penale aflate în faza de urmărire penală a procesului penal și a celor aflate în examinare judiciară. Efectele transmiterii procedurilor penale. • Executarea hotărârilor penale străine în Republica Moldova. Dispoziții generale. • Condițiile speciale de admisibilitate. Limitele executării. • Procedura de recunoaștere; Consecințele executării; • Executarea hotărârilor ale Republicii Moldova străinătate; Condițiile delegării executării; • Procedura executării hotărârilor naționale în străinătate. Consecințele formulării cererii de încuviințare a executării.

VI. SUGESTII PENTRU LUCRUL INDIVIDUAL

SUBIECTE / PROBLEME	MODALITĂȚI DE REALIZARE	MODALITĂȚI DE EVALUARE
Volumul asistenței juridice internaționale acordate de către organele competente ale Republicii Moldova.	Elaborarea de referate în baza tratatelor internaționale și legislației naționale în vigoare.	<ul style="list-style-type: none"> • susținerea publică a rezumatului în cadrul unui seminar-dezbatere.
Dificultățile survenite în procedura examinării demersurilor de recunoaștere și încuviințare a executării a hotărârilor străine.	Elaborarea de referate în baza legislației naționale și internaționale, precum și practicii existente.	<ul style="list-style-type: none"> • expunerea verbală în cadrul seminarului a rezultatelor;
Acordarea asistenței juridice internaționale în cazul lipsei tratatelor internaționale. Particularitățile aplicării reciprocității în materia penală și materia civilă.	a) formularea comisiei rogatorii în baza principiului reciprocității ; b) identificarea căii de expediere a acestei comisiei rogatorii;	<ul style="list-style-type: none"> • prezentarea rezumatelor în cadrul unui seminar aplicativ.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

- Participarea audienților în cadrul activităților practice (răspunsuri verbale, participare la dezbateri, prezentări de rapoarte/comunicări/informații);
- Probe scrise: două testări obligatorii care vor conține sarcini de mai multe niveluri.

Mostră

Tema: Extrădarea. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitant. Procedura extrădării în cazul în care Republica Moldova este stat solicitat.

1. Indicați tratatul internațional în baza căruia se soluționează procedura de extrădare..
 2. Indicați competența națională a organelor centrale ale Republicii Moldova, implicate în soluționarea cazurilor de extrădare.
 3. Indicați diferența dintre procedura ordinară de extrădare și extrădarea simplificată.
- Pregătirea unui referat științific și/sau aplicativ pe o problemă propusă pentru activitățile individuale.

În cadrul activităților practice se va realiza:

- Studierea și rezolvarea spețelor;
- Activități de grup;
- Studiu de caz;
- Redactarea de către audienți; a proiectelor hotărârilor judecătorești și a încheierilor.
- Proceduri de interpretare și aplicare corectă a legii;
- Însușirea și aplicarea corectă a terminologiei de specialitate;
- Studiul individual al literaturii de specialitate, al experienței naționale și internaționale din domeniu;
- Modelări/simulări de situații concrete.

B. Evaluare sumativă finală

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Instrumente internaționale aplicabile cu vocație universală:

1. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000;
2. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New- York la 15.11.2000;
3. Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New- York la 15.11.2000;
4. Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 20.12.88;
5. Convenția Internațională privind suprimarea finanțării terorismului din 09.12.99;
6. Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate, din 20.06.1956, New York;
7. Convenția privind procedura civilă, Haga 1956;
8. Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965.

Instrumente internaționale cu vocație europeană:

1. Convenția europeană de asistență juridică în materie penală din 20.04.59;
2. Protocolul Adițional la Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală;
3. Convenția Europeană cu privire la extrădare, Paris 1957;
4. Protocol adițional la Convenția europeană cu privire la extrădare;
5. Al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare din 17.03.1978;
6. Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională;
7. Convenția penală cu privire la corupție;
8. Convenția civilă privind corupția;
9. Convenția Europeană asupra transferării persoanelor condamnate;
10. Protocolul adițional la Convenția Europeană asupra transferării persoanelor condamnate din 18.12.97;
11. Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului;
12. Convenția Europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive din 28.05.70;
13. Convenția Europeană în domeniul informației cu privire la dreptul străin;
14. Protocolul adițional la Convenția Europeană în domeniul informației cu privire la dreptul străin;

Instrumente internaționale regionale:

1. Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 1993;
2. Protocolul la Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22 ianuarie 1993;
3. Convenția cu privire la transmiterea persoanelor suferinde de boli psihice pentru tratament forțat;

Instrumente bilaterale interstatale:

1. Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală;
2. Tratat între Republica Moldova și Republica Letonă cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală;
3. Tratat între URSS și Republica Socialistă Cehoslovacă privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, Tratatul pus în aplicare prin succesiune în raporturi între Republica Moldova și Republica Cehă;
4. Tratat între URSS și Republica Populară Ungară privind acordarea asistenței juridice în materie civilă, familială și penală, și Protocolul la acesta Tratatul pus în aplicare prin succesiune în raporturi între Republica Moldova și Republica Ungaria;
5. Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală;
6. Acord între Republica Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală;
7. Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală;
8. Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală;
9. Tratat între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală;
10. Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene privind asistența judiciară și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă.

Legislația națională:

1. Codul Penal al Republicii Moldova în redacția anului 2002;
2. Codul de Procedură Penală adoptat în redacția anului 2003;
3. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nr. 371-XVI din 01.12.2006.

Manuale și monografii:

1. Наумов А.В., Лукашук В.И. Международное уголовное право, Москва 1999;
2. Беляев С.С. Юридическая регламентация института экстрадиции //Государство и право, 1998.
3. Лукашук И. Выдача обвиняемых / Российская юстиция 1997;
4. Васильев Ю.Г. Институт выдачи преступников (экстрадиции) Москва 2002;
5. Лобанов С.А. Международно-правовые аспекты уголовного судопроизводства по делам военных преступлений –Москва 1999;
6. Павлов И.В. Вопросы выдачи преступников в работе Института международного право Москва 1985;
7. Кудрявцев В. Международное уголовное право - Москва 1999;
8. Лосицкая Л. Применение конвенции « о взаимной правовой помощи по уголовным делам» и «о выдаче»// Российская юстиция, 2000, №12;
9. Stănoiu, Rodica Mihaela - „ Asistența juridică internațională în materie penală”, Editura Academiei R.S.R., 1977;
10. Cooperarea Juridică Internațională În Materie Penală, Boroi Alexandru, Rusu Ion, 2008;
11. C. Bulai - „Drept penal. Parte generală”, vol. I, București, 1979;
12. George Levasseur, Gaston Stefani, Bernard Buloc. Droit penal general;
13. Iancu Tănăsescu. Probleme privind starea de evadare și extrădare // Dreptul, 2002;
14. Anghel I. Considerațiuni asupra Legii privind asistența juridică internațională în materie penală // Dreptul, 2002;

15. V.Păvăleanu Organizarea urmăririi infracțiunilor și transferul de proceduri în materie penală la nivel comunitar // Dreptul, 2001, nr.10;
16. Al. Boroș, I. Rusu, Cooperarea judiciară internațională în materie penală, Ed. C.H. Beck, București, 2008;
17. N.Bogdan Bulai, Asistența juridică internațională în materie penală, între statele membre ale Consiliului European, teză de doctorat, Facultatea de Drept, București, 2004;
18. Florin Răzvan Radu, Cooperarea judiciară internațională și europeană în materie penală, Ed. Wolters Kluwer, 2009.
19. V.Cristian, Asistența juridică internațională în materie penală, teză de doctorat, Academia de Poliție A.I. Cuza, Facultatea de Drept, București, 2009.
20. N. Lupulescu, Extradarea, Ed. Luceafărul, București, 2004.
21. F. J. Lafferiere. Droit des etrangers.

Surse internet:

1. www.conventions.coe.int – adresa Consiliului European;
2. www.un.org - adresa ONU;
3. www.uncitral.org - adresa ONU;
4. www.justice.gov.md - adresa Ministerului Justiției al RM.